

2025-05-11

Mark- och miljödomstolen, Nacka tingsrätt
E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se

Mål P-5988-24

Yttrande över Riksdagsförvaltningens och Stockholms kommuns yttranden 2025-03-04 resp. 2025-03-21 gällande överklagad ändring av detaljplan för Mars och Vulcanus 1 i stadsdelen Gamla stan i Stockholms kommun.

Svenska byggnadsvårdsföreningen, SBF, har beretts tillfälle till yttrande över skrivelser från Riksdagsförvaltningen, RDF, och Stockholms kommun daterade 2025-03-04 resp. 2025-03-21.

De båda yttrandena rubbar på inget sätt de argument som SBF framfört i överklagandet och i sitt yttrande 2025-02-03 (aktbilaga 13). I stadens yttrande anges bl.a. absurt nog: ”bedöms tillbyggnaden emellertid inte förvanska kvarterets kulturhistoriska värde”.

Riksdagsförvaltningen bemöter anmärkningsvärt nog SBF:s väsentliga kommentarer gällande de mycket viktiga säkerhetsaspekterna med att ”de påståenden som SBF har gjort om de geometriska förhållandena inte är fullständiga” – utan att specificera på vilket sätt detta skulle vara fallet. RDF anger dessutom felaktigt att SBF i aktbilaga 13 påstår ”att det enbart är ett trapphus som skyddas med tillbyggnaden”.

RDF skriver att huvudentrén genom gällande detaljplan flyttades ”till den nordöstra sidan av byggnaden mot Stallbron”. Detta förringar dock inte det kulturhistoriska värdet av det som var den arkitektoniskt unikt utformade ursprungliga huvudentrén med direkt anslutning till huvudtrapphuset, under de 45 år som Sveriges regering hade sitt säte i byggnaden.

Enligt den gällande detaljplanen, som vann laga kraft 2006, anges att ”Byggnaden har ett kulturhistoriskt värde som motsvarar fordringarna för byggnadsminne i kulturminneslagen”. Hela kvarteret har beteckningen Q och ”skyddsbestämmelserna anger att byggnaden ska bevaras och att åtgärder inte får vidtas som minskar det kulturhistoriska värdet [...] Ny byggnad får uppföras endast då befintlig byggnad till väsentlig del skadats av våda och då i huvudsak i samma omfattning som tidigare och anpassad till den kulturhistoriska miljön.” Byggnaden är blåklassad av Stadsmuseet.

Detaljplanens bestämmelser befästes ytterligare i den Antikvariska förundersökningen 2013-12-29 (beställd av RDF) där en plankarta åskådliggör den Västra gårdens tre hela väggar (fasader) med blå markering ”motsvarande fordringarna för byggnadsminnen”. Så sent som 2020-03-26 kunde man på RDF:s egen hemsida (riksdagen.se) läsa att ”båda gårdarna har ett mycket högt arkitektoniskt och kulturhistoriskt värde”.

Även Riksantikvarieämbetet har bedömt att tillbyggnaden skulle strida mot förvanskningförbudet och betonade att det från Rådhusgränd inte längre blir ”möjligt att uppfatta och förstå betydelsen av byggnaden som en viktig byggnad kopplad till landets

politiska styrning. Då gården byggs för försvinner förståelsen av innergårdens och bebyggelsens betydelse bland annat genom att motivet med pelare och fris inte längre blir synliga ... gårdens funktion som entré försvinner”.

Handläggningen av detta ärende är grovt lagstridig. I strid med de tydliga planbestämmelserna beviljade stadsbyggnadsnämnden bygglov för tillbyggnaden 2019-05-23. Trots att beslutet överklagades avvaktade Riksdagsförvaltningen inte det sannolika utslaget utan påbörjade bygget direkt. Vid tidpunkten för Mark- och miljööverdomstolens dom 2021-11-09, som innebär att stadsbyggnadsnämndens beslut upphävdes, var bygget på plats. I domen hänvisas dels till att bygglovet innebär förvanskning i strid med 8 kap 13 § PBL och dels till att bygglovet strider mot det heltäckande kulturhistoriska skyddet i gällande detaljplan.

Därefter påbörjades detaljplaneprocessen för att legalisera det olagliga bygget. Trots den uppenbara risken för betydande miljöpåverkan har inte ens en miljökonsekvensbeskrivning upprättats. Och nu vill Riksdagsförvaltningen och kommunen fastställa en detaljplan som innebär grov förvanskning av ett kulturarv av synnerligen högt kulturhistoriskt värde.

År 2018 antog riksdagen *det arkitekturpolitiska målet*, för den statliga politiken för arkitektur, formgivning och design baserat på utredningen *Gestaltad livsmiljö*. Där anges bland annat att ”det offentliga agerar förebildligt”. Det är synnerligen anmärkningsvärt att det offentliga har agerat precis tvärtom i detta ärende. I avvägningen mellan olika intressen måste det offentliga stå för att respektera nationella miljömål och lagar för att skydda kulturmiljövärden.

För Svenska byggnadsvårdsföreningen dag som ovan

Ulrika Lindh
Ordförande

Fredrik von Feilitzen
medlem och f.d. styrelseledamot
Mobil: 072 276 81 46

Svenska byggnadsvårdsföreningen är en oberoende, ideell miljöorganisation med cirka 6000 medlemmar som grundades i samband med det av Europarådet utlysta byggnadsvårdsåret 1975. Föreningens ändamål är att sprida och förmedla kunskap om byggnadsvård, byggnadskultur och hållbart byggande, att slå vakt om vårt byggda och gröna kulturarv som resurs i samhällsutvecklingen samt att främja god kvalitet i nutida stadsplanering.